

Textilní průmysl: aktuální situaci řešila pařížská konference OECD

Řízení globálních dodavatelských řetězců v textilním průmyslu, zlepšování pracovních podmínek zaměstnanců v tomto odvětví, minimalizace dopadů textilního průmyslu na životní prostředí i správné nákupní zvyky odběratelů v této oblasti – to je trend, který je na mezinárodním poli řešen odborníky stále častěji. Jak situace vypadá a kam se posunula, se pokusila zhodnotit Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) na pátém ročníku své konference, tentokrát s názvem „Due Diligence for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector“, která se konala ve dnech 13. až 14. února 2019 v Paříži.

Jedná se o jeden z největších průmyslů na světě – ročně generuje zisk okolo 3 trilionů USD a produkuje okolo 80 bilionů kusů oděvů a bot, zaměstnává 60–75 milionů lidí přímo, z toho 2/3 žen. Textilní průmysl je také druhým největším znečišťovatelem životního prostředí na světě, emise CO₂ a znečištění vody je enormní. Odhaduje se, že až 25% chemikálií zpracovávaných v průmyslu je využíváno právě v tom textilním. Dozajista velmi dokreslující údaj pak přináší i studie z roku 2014, která uvádí, že 7–8% dermatologických onemocnění, která byla v Itálii v nemocnicích a na klinikách ve sledovaném čase léčena, má svůj původ právě v chemikáliích obsažených v textilu a obuvi. Jen 13% textilních a obuvních výrobků je následně recyklováno.[1]

Ze si textilní a obuvní nákupy zaslouží zvláštní pozornost zadavatelů v rámci odpovědného veřejného zadávání, je neoddiskuto-

vatelné. Úkolem zadavatelů by pak v rámci těchto nákupů mělo být zohlednění řešení podporujících dodržování lidských práv, pracovních standardů, ochranu lidského zdraví a ochranu životního prostředí.

Negativní dopady textilního průmyslu jsou dlouhodobě známé, a není tak třeba je zde dále rozebírat. Existují desítky, ne-li stovky studií, které zodpovídají snad každý aspekt této problematiky. Proč se ale nedaří situaci výrazně posunout dopředu a překonat existující bariéry? Textilní globální dodavatelské řetězce mají totiž řadu specifíků, která není vůbec lehké odpovídajícím způsobem zohlednit. Výroba probíhá v několika továrnách v několika státech, obchodní vztahy jsou často krátkodobé a mnoho odběratelů je zvyklých požadovat plnění v nerealisticky krátké době a bez ohledu na skutečné vstupní náklady.

Na pařížské konferenci se tak mimo jiné řešilo, že jednou z velkých bariér pozitivního posunu je skutečnost, že v řadě případů nedochází k důslednému vynucení již existujících norem státem, kde se továrny nacházejí. To se neděje často právě ze strachu, že důsledné dodržování lidských práv, pracovních standardů, ochrana lidského zdraví a ochrana životního prostředí bude prodražovat výrobu, a snižovat tak konkurenceschopnost daného průmyslu. Další bariéru lze vysledovat v obchodních zvycích

odběratelů. Právě delší lhůty pro výrobu a větší zájem o stav situace v dodavatelském řetězci jsou klíčové. Osvětě odběratelů, jakož i koncových zákazníků, se tak v současné době věnuje několik programů. Bariéru lze paradoxně do určité míry spatřovat také ve skutečnosti, že snahy o zlepšení jsou příliš individualizované. Různí odběratelé v rámci svého CSR nebo jiných programů podporují různé priority a cíle. V souhrnu je však posun málo viditelný, bez možnosti přínosy porovnatelně měřit a ověřitelně vyhodnotit další postup. Až na výjimky chybí také spolupráce napříč průmyslem za účelem sdílení relevantních informací o dodržování lidských práv, pracovních standardů, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí. Například se diskutovalo o tom, že jedna konkrétní továrna prošla za rok třiceti sociálními audity – kontrolami odběratelů. Efektivní se ale spíše zdá, aby namísto toho, že si každý odběratel bude provádět v továrně „svůj“ sociální audit, každý rok, proběhl „společný“ sociální audit a výsledky byly vhodně sdíleny mezi odběrateli. Odběratelé by tak měli možnost ušetřené prostředky investovat jinak, kupříkladu do prohloubení společného sociálního auditu a nově mapovat třeba i problémy dosud opomíjené.

Odborníci se v zásadě shodují na tom, jak dál. Na konferenci v Paříži, i na dalších mezinárodních konferencích a seminářích k tomuto tématu, opakovaně zaznívá apel

vytvářet transparentní a sledovatelné dodavatelské řetězce, podporovat zapojení a fungování místních odborů, požadovat reálné dodací lhůty a výrobky za reálné ceny a samozřejmě dobrou praxí a užitečné informace sdílet s ostatními. Poselství mívá nejen k odběratelům – jako obchodním značkám a řetězcům, ale mnoho z řečeného i přímo k zadavatelům.

Zejména na západ od nás je tlak veřejného mínění velmi silný. Ani soukromé firmy, ani zadavatelé nechtějí vysvětlovat, proč nakupují výrobky, které jsou vytvářeny v až nelidských podmínkách, jež mají devastující dopad na lidské zdraví a životní prostředí. Transparentnost a sledovatelnost dodavatelského řetězce tak vede k větší odpovědnosti jednotlivých subjektů zapojených do dodavatelského řetězce. Běžné výmluvy totiž přestávají fungovat. Také práce odborů je výrazně snazší v továrnách, kde je zřejmé, co a pro koho se vyrábí. V případě potřeby se totiž mohou odbory s problémy

a s žádostí o pomoc s jejich řešením obracet i na vedení odběratelů, a mohou tak získat efektivní zastání a vlivného spojence.

Jak tedy mohou zadavatelé ve veřejných zakázkách pomoci? Tím prvním a jednoduchým řešením je nakupování ekologicky a eticky vyráběného textilu definovaného za pomoci mezinárodních standardů a certifikací (např. lze využít GPP standardy či certifikace Fair Wear Foundation). Tím druhým a podstatně složitějším řešením pak je zahrnout do hodnocení maticí s otázkami sledujícími, zda dodavatelé mají transparentní a sledovatelný dodavatelský řetězec, zda mají politiku podpory místních odborů, zda mají politiku podporující dodržování lidských práv, pracovních standardů, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí. Nedílnou součástí hodnocení pak samozřejmě musí být i rozpracování jednotlivých politik do detailu, včetně předložení způsobů pro ověření a kontrolu tvrzeného. Ač se toto druhé řešení může v českém právním

prostředí zdát zatím téměř nemožné, v zahraničí již pomalu první příklady takto nastavené praxe vznikají. ■

Petra Ingerová

Projekt „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“
Ministerstvo práce a sociálních věcí
www.sovz.cz

Poznámka

[1] United Nations Economic Commission for Europe, TEXTILE4SDG12 – TRANSPARENCY IN TEXTILE VALUE CHAINS IN RELATION TO THE ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND HUMAN HEALTH IMPACTS OF PARTS, COMPONENTS AND PRODUCTION PROCESSES. Ženeva, 2019, eISBN: 978-92-1-363138-6.

Jak využít významný vliv veřejných zadavatelů ve stavebnictví?

V posledních letech dochází ke kontinuálnímu nárůstu objemu investic ve stavebním sektoru a v následujících letech lze dle odborníků očekávat podobný trend, a to i včetně veřejných investic. Veřejné zakázky na stavební práce tvoří téměř 40% stavebních investic vůbec, a mají tak velký potenciál ovlivnit kulturu celého odvětví. Ve stavebních zakázkách existuje řada potenciálně problematických prvků, které mají vliv na plnění veřejné zakázky a jeho kvalitu, a veřejný zadavatel by tato rizika měl ošetřit. Zároveň je možné při realizaci veřejných stavebních zakázek sledovat i strategické priority, tedy v širším pojetí usilovat o pozitivní dopad na společnost, ekonomiku i životní prostředí. Veřejní zadavatelé tak mohou racionálně využít svého vlivu, který lze prostřednictvím veřejných zakázek na trhu uplatnit, a k zadávání stavebních zakázek přistupovat strategicky s důrazem na společenskou odpovědnost.

Relativně vysoké riziko, které nesporně stavební zakázky přináší, existuje v porušování předpisů v oblasti pracovních, zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany

zdraví při práci. Je přitom naprosto legitimní, že zadavatel není lhostejný k porušování důstojných pracovních podmínek a podporuje jejich dodržování. V praxi lze tento požadavek v zadávacím řízení nejčastěji podporovat